Nr 21

Finansutskottets betänkande i anledning av propositionen 1974:65 med förslag till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning, m. m.

Kungl. Maj:t har i propositionen 1974:65 (finansdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning,
2. medge, att riksbanken för tiden den 1 juli–den 31 december 1974 fritas från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse.

Det vid propositionen fogade lagförslaget är av följande lydelse:

Förslag till
Lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning[1]

Härigenom förordnas, att under tiden den 1 juli–den 31 december 1974 följande särskilda bestämmelser skall gälla i stället för bestämmelserna i 9 § och 11 § första stycket lagen (1934:437) för Sveriges riksbank.

1 § Riksbanken får utge sedlar till ett belopp av högst aderton miljarder femhundra miljoner kronor.

2 § Under tid då riksdagen ej håller session får Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret medge riksbanken att utge sedlar till ett belopp av ytterligare högst sjuhundra miljoner kronor, om det är nödvändigt med hänsyn till utomordentliga omständigheter. Blir sådant medgivande icke godkänt av riksdagen inom tjugo dagar från början av nästa session, upphör medgivandet att gälla vid utgången av nämnda tid.

3 § Som riksbankens metalliska kassa räknas allt guldmynt och omyntat guld som tillhör riksbanken.

Utskottet. I fråga om riksbankens rätt att utge sedlar gäller för tiden den 1 juli 1973–den 30 juni 1974 – i stället för riksbankslagens motsvarande bestämmelser – lagen (1973:297) med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning. De föreslagna särskilda lagbestämmelserna rörande sedelutgivningsrätten är i princip identiska med de bestämmelser som riksdagen antagit under en lång följd av år (se FiU 1971:14). Det enda som ändrats från år till år är maximibeloppet för riksbankens sedelutgivning.

[1] Senaste lag i ämnet 1973:297.

De provisoriska bestämmelser om riksbankens rätt att ge ut sedlar som sedan lång tid tillbaka har getts i särskild lagstiftning har sin bakgrund i de regler om skyldighet för riksbanken att inlösa sina sedlar med guld som finns i 72 § i 1809 års regeringsform och de till dessa regler knutna föreskrifterna i 9 och 11 §§ riksbankslagen om riksbankens metalliska kassa och om det i relation till denna kassa ställda sedeltaket. Den nya regeringsformen (KU 1974:8, rskr 1974:19; öppet brev uppläst den 6 mars 1974) innebär att den nu grundlagsstadgade skyldigheten att inlösa sedlar med guld avskaffas (jfr. 9 kap. 13 § i den nya regeringsformen).

Borttagandet av guldinlösningsskyldigheten innebär att föreskrifterna i 9 och 11 §§ riksbankslagen kan upphävas. Detta medför dock inte att riksbanken får en oinskränkt sedelutgivningsrätt. Fortfarande kommer sålunda att gälla, att omfattningen av sedelutgivningen begränsas av bestämmelserna om den s. k. supplementära sedeltäckningen i 10 § riksbankslagen. Detta stadgande innebär att riksbankens sedelutgivning ej får överstiga summan av de i lagrummet angivna tillgångarna. En sådan begränsning får anses naturlig från de utgångspunkter som uppbär riksbankslagen. Den nya regeringsformen skall börja tillämpas den 1 januari 1975. I prop. 1974:35 med förslag till följdändringar till den nya regeringsformen har bl. a. föreslagits att de nämnda bestämmelserna i 9 och 11 §§ riksbankslagen skall upphöra att gälla när den nya regeringsformen börjar tillämpas.

I och med att den nya regeringsformen börjar tillämpas och 9 och 11 §§ riksbankslagen samtidigt upphör att gälla bortfaller behovet av provisorisk lagstiftning om sedelutgivningsrätten. Intill dess behövs emellertid en sådan lagstiftning.

Riksbanksfullmäktige har hemställt om förlängning av den provisoriska lagstiftningen under tiden den 1 juli–den 31 december 1974 samtidigt som maximibeloppet för sedelutgivningen höjs från 16,2 till 18,5 miljarder kronor. Utskottet har liksom departementschefen intet att erinra mot förslaget.

Fullmäktige har vidare begärt, att riksbanken under samma tid fritas från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse. Inte heller mot detta har utskottet någon erinran.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer utskottet

att riksdagen

1. antar det vid propositionen 1974:65 fogade förslaget till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning,
2. medger, att riksbanken för tiden den 1 juli–den 31 december 1974 fritas från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse.

Stockholm den 23 april 1974

På finansutskottets vägnar
NILS G. ÅSLING

Närvarande vid beslutet: herrar Åsling (c), Ekström (s), Burenstam Linder (m), Knut Johansson i Stockholm (s), Kristiansson (c), Löfgren (fp), Larsson i Karlskoga (s), Fågelsbo (c), Jansson (s), Söderström (m), fru Söder (c), herrar Wirtén (fp), Bergman i Nyköping (s), fru Ström (s) och herr Werner i Tyresö (vpk).

GOTAB 74 7475 S Stockholm 1974